

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М. П. ДРАГОМАНОВА**

Кафедра практичної психології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан факультету

педагогіки і психології

_____ Олефіренко Т.О.

«_____» _____ 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА ВИБІРКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Політична психологія

освітнього рівня **бакалавр**

(назва освітнього рівня)

галузі знань **05 Соціальні та поведінкові науки**

(шифр і назва галузі знань)

спеціальності **0.53 «Психологія» («Практична психологія»)**

(код і назва спеціальності)

Шифр за навчальним планом СВ08

Робоча програма розроблена на підставі навчальної програми «Політична психологія», затверджена Вченою радою НПУ імені М.П. Драгоманова від протокол № 10 від 27 лютого 2018 року.

Розробник: **І.В. Каськов**, доцент кафедри практичної психології, кандидат психологічних наук.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри практичної психології

“28” серпня 2020 року, протокол № 1

Завідувач кафедри _____ проф. Митник О.Я.

І. Опис навчальної дисципліни

Загальні характеристики дисципліни	Навчальне навантаження з дисципліни		Методи навчання і форми контролю
Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки	Кількість кредитів - 3		Методи навчання Пояснювально-ілюстративні методи.
Спеціальність (код, назва) 0.53 «Психологія» («Практична психологія»)	Загальна кількість годин - 90		
	<i>Денна</i>	<i>Заочна</i>	Інтерактивні методи: <i>мікрвикладання, інверсії, емпатії, інциденту</i>
Освітній рівень: «бакалавр»	Лекції:		Рольовий тренінг.
	26		
Вибіркова	Семінарські (практичні) заняття:		Розв'язування психологічних завдань.
	14		
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом: 4-й	Лабораторні заняття:		Форми поточного контролю: МКР, ІНДЗ
	Індивідуальна робота:		
Семестр: 7-й	Самостійна робота:		Форма підсумкового контролю: <i>іспит</i>
	Співвідношення аудиторних годин і годин СРС:		
Тижневе навантаження (год.) 3 год - аудиторне: 4 год - самостійна робота	50		
	Співвідношення аудиторних годин і годин СРС:		
Мова навчання - укр.	44%:56%		

Предметом вивчення навчальної дисципліни є психологічні компоненти політичної поведінки людини, соціальних груп і цілих народів, дослідження яких дозволяє застосувати психологічне знання до пояснення політики.

Міждисциплінарні зв'язки.

Зміст курсу «Політична психологія» тісно пов'язаний із такими дисциплінами: «Психологія управління», «Соціальна психологія», «Психологія професійного спілкування», «Психодіагностика», «Психологічне консультування», «Психологія управління конфліктами».

Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Політична психологія» є опанування базового обсягу знань, який формується на стику двох наук – політології і психології, засвоєння системи політико-психологічних знань, формування політико-психологічного світогляду студентів, а також розвиток практичних умінь і навичок психологічної компетентності студентів в оцінці політичних процесів.

Основними завдання навчальної дисципліни вивчення дисципліни «Політична психологія» є:

- систематизація основних теоретичних понять, категорій дисципліни «Політична психологія»;
- поглиблення та розширення знань з політології, загальної та соціальної психології стосовно розвитку та оцінки політичного процесу, діяльності політичних партій, політичних лідерів та психології груп у політиці;
- формування наукових уявлень про закономірності розвитку психіки людини в умовах політичної діяльності;
- розширення знань про закономірності і механізми існування політичної влади як головного об'єкту політичної психології;
- поглиблення наукового розуміння сутності і психологічного змісту політичної діяльності, політичної поведінки, політичної свідомості;
- обґрунтування психологічної специфіки поведінки та оцінки діяльності індивіда, партій, рухів у політичному житті суспільства.

II. Основні результати навчання та компетентності, які вони формують:

№ з/п	Результати навчання	Компетентності
1.	<p><i>Знати:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – теоретичні основи політичної психології; – систему проблем та завдань політичної психології, методи політичної психології; – історію становлення політичної психології; – психологічні особливості політичної культури та політичної активності; – психологію політичної свідомості, політичного менталітету, політичного мислення та громадської думки, політичну психологію особистості, особливості політичної соціалізації, психологію політичного спілкування; – сутність та зміст політичного лідерства; – психологічні особливості великих та малих груп у політиці; – сутність та зміст психології політичної еліти; <p><i>Вміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – використовувати отримані знання при аналізі політичної реальності; 	<p>ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій у політичній психології.</p> <p>ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним.</p> <p>ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.</p> <p>ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність)</p>

	<ul style="list-style-type: none"> – застосовувати методи дослідження політичної психології ; – досліджувати мотивацію психології поведінки особистості у політичній участі, діяльності; – оцінювати мотиваційні аспекти психології тероризму, корупції. 	<p>ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії.</p> <p>ЗК9. Здатність працювати в команді.</p> <p>ЗК10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;</p> <p>ЗК11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку політичного життя</p>
2.	<p><i>Знати:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – психологічні аспекти політичної ідентифікації особистості; – методи дослідження мотивації політичної участі та політичної діяльності у політичному житті суспільства; – психологічні особливості політичної комунікації та політичних технологій; – психологічні чинники активності громадян у політичному процесі; – психологію професійної політичної діяльності. <p><i>Вміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – визначати роль психології особистості в політичній діяльності; – аналізувати психологію політичної еліти; – здійснювати психологічне консультування представників політичної громади. 	<p>ФК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом політичної психології</p> <p>ФК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку політичного суспільства..</p> <p>ФК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.</p> <p>ФК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел політичного життя суспільства</p> <p>ФК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій у політичній психології</p> <p>ФК6. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження політичних</p>

		<p>подій</p> <p>результат взаємодії з клієнтом та характер зворотної реакції на свої вимоги.</p> <p>ФК14. Здатність розробляти тренінги, вести супервізії; створювати певні завдання розвивального характеру;</p> <p>ФК15. Здатність організовувати власну діяльність і конструктивну взаємодію</p>
--	--	---

III. Тематичний план дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться три кредити ЄКТС: 90 годин.

Примітка. У зв'язку з дією коронавірусу COVID-19 заплановано змішане навчання: аудиторна та дистанційна форми. Дистанційна форма – на платформі Google meet. Якщо заняття відбудеться у дистанційній формі, то навпроти виду заняття у тематичному плані позначено букву *д*.

№ з/п	Назви модулів і тем	Кількість годин (денна форма навчання)					Кількість годин (заочна(вечірня) форма навчання)				
		Аудиторні	Лекції	Практичні (семінарські)	Лабораторні	СРС	Аудиторні	Лекції	Практичні (семінарські)	Лабораторні	СРС
Змістовий модуль I. Теоретичні засади політичної психології											
1	Т. 1. Політична психологія як наука, її становлення	6	4	2 д		8					
2	Т. 2. Політична влада як головний об'єкт політичної психології	6	4	2		6					
3	Т. 3. Психологічні основи політичної соціалізації і ідентифікації особистості	6	4 д	2 д		8					
4	Т. 4. Політична свідомість як психологічний феномен	4	2д	2		6					
5	МКР № 1					2					
Разом за змістовим модулем 1:		22\12д	14\6 д	8\4д		30					

Змістовий модуль II. Суб'єктивні виміри у політичній психології										
6	Т. 5. Політична психологія особистості і лідерства.	6	4 д	2 д		4				
7	Т. 6. Психологія груп у політиці	4	2	2		6				
8	Т. 7. Політична комунікація	4	2д	2 д		4				
9	Т. 8. Психологічні аспекти соціальних криз	4	2	2д		4				
13	МКР № 2		2 д			2				
Разом за змістовим модулем 2:		18	12/6 д	6\6д		20				
Разом годин:		40\ 14д	26/6 д	14\8д		50				

IV. Зміст дисципліни

№ з/п	3.1. Назва модулів, тем та їх зміст	К-сть годин	
		Всього	в т.ч. лекцій
1.	Змістовий модуль 1. Теоретичні засади політичної психології	22	14
1.1	Тема 1. <i>Політична психологія як наука, її становлення</i> Предмет політичної психології, її задачі, функції та головні принципи. Методи політико-психологічного дослідження. Психологія політичної культури. Становлення політичної психології <i>Рекомендовані інформаційні джерела</i> <ul style="list-style-type: none"> • <i>основні:</i> [1-3]; • <i>додаткові:</i> [1]. 	6	4
1.2	Тема 2. <i>Політична влада як головний об'єкт політичної психології</i> . Поняття про психологію політичної влади. Структура, функції, властивості політичної влади. Легітимність влади, її рівні. Психологічні фактори легітимізації і делегітимізації політичної влади. <i>Рекомендовані інформаційні джерела</i> <ul style="list-style-type: none"> • <i>основні:</i> [7, 8]; • <i>додаткові:</i> [2, 3, 8]. 	4	4
1.3	Тема 3. <i>Психологічні основи політичної соціалізації і ідентифікації особистості</i> . Сучасні теорії політичної соціалізації особистості. Фактори й етапи процесу політичної соціалізації, його основні функції і завдання. Проблема ідентифікаційних практик особистості в політичній психології. Основні завдання, типи і види процесів ідентифікації. <i>Рекомендовані інформаційні джерела</i> <ul style="list-style-type: none"> • <i>основні:</i> [5, 9, 12]; • <i>додаткові:</i> [3, 7]. 	4	4
1.4	Тема 4. <i>Політична свідомість як психологічний феномен</i> .		

	<p>Поняття та види політичної свідомості. Особливості політичної самосвідомості. Феномен політичного менталітету та характеристика його елементів. Політична ідеологія. Сучасні політичні ідеології у світі та їх психологічна характеристика.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>основні:</i> [1, 2, 11]; • <i>додаткові:</i> [4, 9]. 	2	2
2.	Змістовий модуль 2. Суб'єктивні виміри у політичній психології	18	12
2.1	<p>Тема 5. Політична психологія особистості і лідерства.</p> <p>Політична психологія особистості, її задачі. Структура особистості і політика. Соціально-політичний статус особистості. Політична соціалізація. Поняття та ознаки політичного лідера. Чинники, які зумовлюють становлення політичного лідера. Авторитет. Риси політичного лідера.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>основні:</i> [1, 6, 8]; • <i>додаткові:</i> [2, 7]. 	4	4
2.2	<p>Тема 6. Психологія груп у політиці.</p> <p>Психологія малих груп у політиці. Групи – команди лідера. Великі групи у політиці. Риси політичної психології буржуазії, робочого класу, селянства, інтелігенції. Маса як носії суспільної свідомості. Характеристика масових рухів. Політичні партії.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>основні:</i> [3, 7, 8]; • <i>додаткові:</i> [3, 5]. 	4	2
2.3	<p>Тема 7. Політична комунікація</p> <p>Поняття про політичну комунікацію, її функції та засоби. Психологічні особливості політичних технологій. Методи психологічного втручання у політику.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>основні:</i> [1, 2, 12]; • <i>додаткові:</i> [1, 7]. 	4	4
2.4	<p>Тема 8. Психологічні аспекти соціальних криз.</p> <p>Поняття соціальної кризи. Свобода громадян. Соціально-політична напруженість у суспільстві. Психологія політичного насилля.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>основні:</i> [4, 8, 10]; • <i>додаткові:</i> [4, 6, 8]. 	6	2

4.2. Плани семінарських, практичних, лабораторних занять

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади політичної психології

Тема 1. Політична психологія як наука, її становлення

1. Аналіз предмету, задач, функцій та принципів політичної психології.
2. Характеристика методів політико-психологічного дослідження.
3. Обґрунтування етичних принципів діяльності політичного психолога.
4. Психологічний аналіз поняття політичної культури.
5. Обґрунтування структури, рівнів, типів та функцій політичної культури.
6. Характеристика чинників, які зумовлюють політичну культуру суспільства.

Рекомендовані інформаційні джерела

- **основні:** [1-3];
- **додаткові:** [1].

Тема 2. Політична влада як головний об'єкт політичної психології

1. Порівняння поглядів різних науковців на психологічну природу політичної влади.
2. Характеристика психологічних функцій влади у сучасному суспільстві.
3. Психологічний аналіз компонентів політичної влади.
4. Аналіз проблеми мотивації політичної влади.
5. Обґрунтування особливостей та рівнів легітимності політичної влади. Легальність та легітимність політичної влади.
6. Характеристика психологічних фактори легітимізації і делегітимізації влади у суспільстві.

Рекомендовані інформаційні джерела

- **основні:** [7, 8];
- **додаткові:** [2, 3, 8].

Тема 3. Психологічні основи політичної соціалізації і ідентифікації особистості

1. Характеристика сучасних теорій політичної соціалізації особистості.
2. Аналіз факторів й етапів процесу політичної соціалізації, його основні функції і завдання.
3. Характеристика проблеми ідентифікаційних практик особистості в політичній психології.
4. Обґрунтування основних завдань, типів і видів процесів ідентифікації.

Рекомендовані інформаційні джерела

- **основні:** [5, 9, 12];
- **додаткові:** [3, 7].

Тема 4. Політична свідомість як психологічний феномен

1. Обґрунтування поняття та видів політичної свідомості.
2. Аналіз особливостей політичної самосвідомості.
3. Характеристика феномену політичного менталітету, його елементів.
4. Аналіз індивідуальних особливостей політичного мислення різних осіб.
5. Обґрунтування змісту понять «політичні ідеології» та «громадська думка».

6. Характеристика особливостей політичної свідомості людей різного віку.

Рекомендовані інформаційні джерела

- **основні:** [1, 2, 11];
- **додаткові:** [4, 9].

Змістовий модуль 2. Суб'єктивні виміри у політичній психології

Тема 5. Політична психологія особистості та лідерства

1. Обґрунтування ролі у політичному процесі біологічного, психологічного та соціального компонентів особистості.
2. Аналіз критеріїв особистісно-професійної моделі політика.
3. Обґрунтування особливостей політичної соціалізації.
4. Характеристика чинників, які обумовлюють становлення політичного лідера.
5. Обґрунтування структури особистості політичного лідера.
6. Аналіз особистісних якостей, значимих для становлення політичного лідера.

Рекомендовані інформаційні джерела

- **основні:** [1, 6, 8];
- **додаткові:** [2, 7].

Тема 6. Психологія груп у політиці

1. Обґрунтування типів малих груп у політиці.
2. Характеристика груп-команд лідера.
3. Аналіз політичної психології соціальних класів.
4. Вияв особливостей мас як носіїв суспільної свідомості.
5. Аналіз психологічної специфіки масових рухів і політичних партій.

Рекомендовані інформаційні джерела

- **основні:** [3, 7, 8];
- **додаткові:** [3, 5].

Тема 7. Політична комунікація

1. Аналіз принципів, функцій і способів політичної комунікації.
2. Характеристика переговорів, коаліцій, політичних угруповань як явищ політичного процесу.
3. Аналіз феноменів у політичному процесі: політична інтрига, політична змова, політична мімікрія, психологічна війна, політичний анекдот.
4. Обґрунтування психологічних особливостей політичних технологій.
5. Аналіз особливостей політико-психологічних передвиборних та виборчих технологій.

Рекомендовані інформаційні джерела

- **основні:** [1, 2, 12];
- **додаткові:** [1, 7].

Тема 8. Психологічні аспекти соціальних криз

1. Характеристика психологічних аспектів соціальної кризи.

2. Аналіз особливостей функціонування людини в умовах індивідуальної свободи.
Чинники, які заважають цьому.
3. Обґрунтування особливостей соціально-політичної напруженості у суспільстві.
Корупція як суспільно-політичний феномен.
4. Аналіз психологічних проблем політичного насилля, його типи.
5. Характеристика психологічних аспектів політичного тероризму.

Рекомендовані інформаційні джерела

- *основні*: [4, 8, 10];
- *додаткові*: [4, 6, 8].

4.3 Організація самостійної роботи студентів

№ з/п	Зміст завдання	Форма звітності
1.	Актуальні проблеми сучасної політичної психології.	Доповідь на ПЗ 1 (модуль 1)
2.	Сприймання образів влади у сучасному суспільстві.	Доповідь на Лаб.3 1 (модуль 1)
3.	Форми політичної поведінки сучасної молоді.	Доповідь на ПЗ 2 (модуль 1)
4.	Особливості політичного менталітету нації (нація – за вибором)	Презентація ІНДЗ
5.	Значення ролі особистості у політичному процесі.	Захист проектів на ПЗ 3 (модуль 2)
6.	Політична еліта і проблеми політичної елітаризації суспільства	Захист проектів на Лаб.3. 2 (модуль 2)
7.	Психологічний аналіз особливостей прояву темпераменту політика.	Доповідь на ПЗ 4 (модуль 2)
8.	Психологічна адаптація до політичних змін в сучасному українському суспільстві.	Доповідь на Лаб.3. 4 (модуль 2)
9.	Психологічні особливості впливу електронних засобів масової інформації у процесі політичної комунікації.	Реферат

V. Контроль якості знань студентів

5.1. Форми і методи поточного контролю

Доповіді, презентації студентів на практичних і лабораторних заняттях, виконання ІНДЗ, двох МКР.

Використання методів самостійної роботи студентів по осмисленню та

засвоєнню матеріалу – самостійний пошук інформації, конспектування першоджерел, ведення психологічних тематичних словників, написання рефератів.

Завдання до контрольної роботи (тестові завдання).

Модульна контрольна робота № 1

1. Політична орієнтація - це:

- а) звичаї і правила поведінки в політичній життєдіяльності;
- б) уявлення людини про відповідну її потребам мету політичної діяльності;
- в) уявлення людини про відповідну її потребам мету діяльності, а також про способи досягнення цієї мети;
- г) орієнтація на чужу думку, погляди, підтримка будь-якої позиції.

2. Конформізм – це:

- а) байдуже ставлення до політики, відчуженість від неї;
- б) залучення членів певної соціально-політичної спільноти або окремих індивідів до процесу політико-владних відносин;
- в) виявлення альтернатив само розуміння й способів діяльності в політиці;
- г) орієнтація на чужу думку, погляди, підтримка будь-якої позиції.

3. Політичне лідерство – це:

а) спосіб здійснення влади, заснований на ненасильницькій інтеграції соціальної активності різних груп за допомогою легітимних механізмів, навколо висунутої лідером програми, рішення соціальних проблем і завдань суспільного розвитку;

б) суб'єкт процесу взаємодії, що виконує функцію регуляції взаємин через різні форми домінування – підпорядкування заради досягнення тих чи інших цілей особистості, групи або суспільства;

в) індивід, що має найбільш виражені «корисні» з точки зору групи якості, завдяки яким його діяльність виявляється найпродуктивнішою.

г) прийняття відповідальності за свій вибір.

4. До типів політичної дії не відноситься:

- а) раціональна;
- б) ірраціональна;
- в) групова;
- г) творча

5. Назвіть основні мотиви політичної участі.

6. Політичний лідер – це:

а) особа, за якою суспільство визнає право на прийняття рішень, найбільш значимих з точки зору групового інтересу;

б) індивід, що має найбільш виражені «корисні» з точки зору групи якості, завдяки яким його діяльність виявляється найпродуктивнішою;

в) суб'єкт процесу взаємодії, що виконує функцію регуляції взаємин через різні форми домінування – підпорядкування заради досягнення тих чи інших цілей особистості, групи або суспільства;

г) спосіб здійснення влади, заснований на ненасильницькій інтеграції соціальної активності різних груп за допомогою легітимних механізмів, навколо висунутої лідером програми, рішення соціальних проблем і завдань суспільного розвитку

7. Вищою формою політичної поведінки індивіда є:

- а) влада над людьми;
- б) партійна ідентифікація;
- в) політична участь;
- г) політична соціалізація особистості;

8. Індиферентність – це:

- а) байдуже ставлення до політики, відчуженість від неї;
- б) залучення членів певної соціально-політичної спільноти або окремих індивідів до процесу політико-владних відносин;
- в) виявлення альтернатив само розуміння й способів діяльності в політиці;
- г) орієнтація на чужу думку, погляди, підтримка будь-якої позиції.

9. Назвіть основні форми людської активності.

10. Політична психологія як наукова дисципліна започаткувалася:

- а) на початку XXI ст.;
- б) в 1968 р.;
- в) в 1868 р.;
- г) в 1956 р.;

11. До основних типів політичної свідомості належать:

- а) індивідуальна та групова;
- б) державна та недержавна;
- в) пізнавальна та оцінювальна;
- г) загальна та спеціальна.

12. До основних функцій політики не входять:

- а) управління суспільними процесами;
- б) забезпечення та стимулювання інноваційного, поступального розвитку суспільства;
- в) урівноваження, узгодження та взаємодія суб'єктів політичного процесу, усунення суперечностей між ними;

г) управління громадською діяльністю особистості.

13. Політичні традиції – це:

а) звичаї та правила поведінки в політичній життєдіяльності, що склалися історично і передаються від покоління до покоління;

б) реально існуюче хибне уявлення про політичні відносини та дії, свідомо чи несвідомо доповнені різними абстрактними вигадками, висновками, фантазіями або легендами;

в) основні спонукальні мотиви політичної діяльності, а також те, за рахунок чого суб'єкти політичного процесу виявляють власне ставлення до матеріального, соціального та духовного життя;

г) те, що формує уявлення людей про суспільство, стосунки з іншими людьми, індивіда та колектив.

14. Перший етап політичної соціалізації охоплює період:

а) від 6 до 12 рр.;

б) від 10 до 12 рр.;

в) від 4 до 12 рр.;

г) від 5 до 13 рр.

15. До основних функцій політичної психології не відноситься:

а) мотиваційна;

б) адаптаційна;

в) пізнавальна;

г) виховна.

16. Охарактеризуйте традиційний вид легітимності влади.

Модульна контрольна робота № 2

1. До умов, за яких насильство стає частиною офіційної політичної ідеології і практики, не відносять:

а) моральні;

б) світоглядні;

в) домінування месіанських ідей у масовій свідомості;

г) специфічний погляд на сутність історичного процесу.

2. Індивідуальне структуроване насильство – це:

а) насильство, в учасників якого домінує почуття індивідуальної відповідальності;

б) насильство, основними суб'єктами якого є армія, поліція, міліція;

в) насильство, участь у якому дозволяє не почувати відповідальності за наслідки своїх дій;

г) особисто детерміноване насильство.

3. До характерних рис тероризму не відноситься:

- а) групова ознака;
- б) застосування насильства;
- в) демонстративність;
- г) залучення влади.

4. Приховане проникнення у свідомість об'єкту впливу є:

- а) ознакою тероризму;
- б) механізмом стихійної поведінки мас;
- в) прийомом психологічної війни;
- г) прийомом радикалістичних впливів.

5. Психологічна війна – це:

6. Ігнорування або заперечення компромісів, нездатність до толерантності – це:

- а) механізм стихійної поведінки мас;
- б) ознака політичного екстремізму;
- в) механізм сигнально-інформаційної функції радикалізму;
- г) механізм стимулювання політичного курсу.

7. Прихильність в ідеях і політиці крайнім поглядам і діям властиве:

- а) радикалізму;
- б) тероризму;
- в) політичному екстремізму;
- г) індивідуальному неструктурованому насильству.

8. Колективне неструктуроване насильство – це:

- а) насильство, участь в якому дозволяє не відчувати відповідальності за наслідки своїх дій;
- б) насильство, основними суб'єктами якого є армія, поліція, міліція;
- в) насильство, участь у якому дозволяє не почувати відповідальності за наслідки своїх дій;
- г) особисто детерміноване насильство.

9. Опора не на розум, а на інстинкти та почуття – це ознака:

- а) політичного екстремізму;
- б) тероризму;
- в) радикалізму;
- г) психологічної війни.

10. Соціальне насильство – це:

5.2. **Форми і методи підсумкового контролю**

Форма підсумкового контролю – іспит.

Питання до іспиту

1. Обґрунтувати предмет, задачі та функції політичної психології.
2. Проаналізувати погляди сучасних вчених на предмет політичної психології.
3. Охарактеризувати аспекти політики
4. Обґрунтувати принципи політичної психології.
5. Проаналізувати методи політико-психологічного дослідження.
6. Розкрити зміст етичного кодексу політичного психолога.
7. Обґрунтувати взаємозв'язок політичної психології з іншими науками.
8. Проаналізувати особливості становлення західної політичної психології
9. Обґрунтувати політичні погляди психоаналітиків, представників біхевіоризму, когнітивізму, гуманістичної психології.
10. Проаналізувати роль «Чиказької школи» у становленні політичної психології.
11. Охарактеризувати вітчизняну психологію політики, вплив марксизму на становлення політичної психології.
12. Охарактеризувати сучасний стан політичної психології.
13. Проаналізувати погляди психологів на природу влади, сфери існування влади.
14. Охарактеризувати структуру, типи та методи здійснення влади.
15. Обґрунтувати функції, ознаки та властивості політичної влади.
16. Проаналізувати проблему ерозії політичної влади.
17. Охарактеризувати особливості легітимності влади, її рівні.
18. Порівняти феномени легітимності і легальності влади.
19. Обґрунтувати психологічні фактори легітимізації та делегітимізації політичної влади.
20. Проаналізувати погляди вітчизняних та зарубіжних психологів на проблему політичної діяльності. Політична поведінка та політична діяльність.
21. Охарактеризувати мотиваційно-цільовий, операційно-діяльнісний та результативний компоненти політичної діяльності.
22. Обґрунтувати суб'єктивні та об'єктивні чинники, які впливають на результати політичної діяльності.
23. Охарактеризувати особливості політичної участі в демократичному, авторитарному, тоталітарному суспільствах.
24. Проаналізувати форми політичної участі та неучасті.
25. Охарактеризувати психологічні складові політичної поведінки (інстинкти, навички, розумові дії).
26. Обґрунтувати фактори, що впливають на політичну поведінку.
27. Проаналізувати особливості мотивації політичної діяльності.
28. Порівняти поняття політичної свідомості та політичного менталітету.
29. Обґрунтувати особливості політичного менталітету українців.
30. Охарактеризувати масову, групову та індивідуальну політичну свідомість; науково-теоретичну та буденну форми політичної свідомості.
31. Проаналізувати особливості політичної самосвідомості, її суб'єктів та аспекти.
32. Встановити особливості політичного мислення, політичних ідеологій та громадської думки.
33. Обґрунтувати структуру політичного менталітету.

34. Охарактеризувати особливості формування політичної свідомості, особливості політичної свідомості підлітків.
35. Проаналізувати проблеми політичної психології особистості, її задачі, способи розв'язання кожної.
36. Обґрунтувати напрямки вивчення особистості в політиці.
37. Охарактеризувати структуру особистості з точки зору політичного процесу.
38. Проаналізувати особливості соціально-політичного статусу особистості.
39. Обґрунтувати проблему особистісно-професійного розвитку політика. Професіоналізм політика.
40. Охарактеризувати показники особистісно-професійної моделі політика.
41. Проаналізувати особливості політичної соціалізації, її етапи та агенти, особливості політичної соціалізації в сучасній Україні.
42. Охарактеризувати особливості політичного лідера як провідної особи політичного процесу, особливості регуляції ним взаємостосунків.
43. Проаналізувати теорії політичного лідерства.
44. Обґрунтувати ознаки політичного лідера.
45. Охарактеризувати структуру особистості політичного лідера.
46. Проаналізувати аспекти, які детермінують природу лідерства.
47. Обґрунтувати авторитет як основну політико-психологічну характеристику лідера
48. Охарактеризувати риси політичного лідера.
49. Проаналізувати типологію політичного лідерства.
50. Обґрунтувати з психологічної точки зору особливості політичної еліти.
51. Охарактеризувати типи груп у політиці.
52. Охарактеризувати етапи формування малих груп в політиці.
53. Проаналізувати особливості груп – команд лідера, його принципи при формуванні своєї команди, «парадокс лідера».
54. Обґрунтувати роль великих груп у політиці.
55. Проаналізувати особливості соціальних класів як суб'єктів політичного процесу.
56. Обґрунтувати рід, плем'я, народ, нація, раса, етнос як суб'єкти політичної діяльності.
57. Охарактеризувати маси як носії суспільної свідомості.
58. Обґрунтувати особливості масових рухів, їхні функції та види.
59. Дати психологічну характеристику політичним партіям.
60. Проаналізувати поняття політичної культури. Порівняти підходи до його трактування
61. Обґрунтувати елементи, рівні, компоненти, функції, чинники формування політичної культури.
62. Охарактеризувати особливості, принципи та функції політичної комунікації.
63. Проаналізувати способи передачі політичної інформації.
64. Дати психологічну характеристику політичним технологіям, їхнім видам.
65. Проаналізувати методи психологічного втручання в політику.
66. Обґрунтувати поняття соціальної кризи та проблему свободи громадян.
67. Охарактеризувати фактори, які гальмують формування активності громадян.
68. Проаналізувати особливості соціально-політичної напруженості, її рівні та показники
69. Охарактеризувати фактори, які сприяють поширенню насилля в суспільстві.
70. Обґрунтувати типологію політичного насилля.
71. Проаналізувати психологічні проблеми політичного тероризму.
72. Охарактеризувати психологічні особливості політичних конфліктів.

5.3. Критерії оцінювання знань студентів

Вимоги до знань та умінь студентів	Максимальна
------------------------------------	-------------

	кількість балів, оцінка за шкалою ECTS
Повно й ґрунтовно володіє знаннями, фактичною інформацією та поняттєвим апаратом, в логічній послідовності передає знання першого та другого модуля з відповідним аналізом й узагальненням вивченого. Простежувався зв'язок теоретичного матеріалу з практикою.	A: 90 – 100 б.
Свідомо володіє знаннями, фактичною інформацією та поняттєвим апаратом, в логічній послідовності передає знання першого та другого модуля з відповідним аналізом й узагальненням вивченого.	B: 80 – 89 б.
Свідомо володіє знаннями, фактичною інформацією та поняттєвим апаратом. Проте відсутня логічна послідовність у викладі матеріалу, відсутні певні висновки щодо викладеної інформації.	C: 70 – 79 б.
Знання модулів передаються зазубреними з підручників (з конспекту) фразами. Відсутня логічна послідовність у викладі навчального матеріалу, відсутні певні висновки щодо викладеної інформації.	D: 65 – 69 б.
Знання модуля передаються тільки за допомогою певних питань з боку викладача.	E: 60 – 69 б.

VI. Навчально-методична карта дисципліни

Навчально-методична картка курсу «Політична психологія» (VII семестр)

Разом: 90 год., із них 26 год. – лекції, 14 год. – семінарські заняття, год. – лабораторні заняття, 50 год. – самостійна робота.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI	XVII	XVIII	XIX	XX	XXI
Модулі	I модуль					II модуль															
Лекції	4		4	4		4	4	2	4												
Дати	4.09	4.09	15.09	22.09		29.09	6.10	13.10	20.10												
Теоретичні розділи	Теоретичні засади політичної психології					Суб'єктивні виміри у політичній психології															
Теми лекцій	Політична психологія як наука, її становлення		Політична влада як головний об'єкт політичної психології Психологічні аспекти політичної активності	Політична свідомість як психологічний феномен		Політична психологія особистості і лідерства	Психологія груп у політиці	Політична комунікація	Психологічні аспекти соціальних криз												
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI	XVII	XVIII	XIX	XX	XXI
Модулі	I модуль					II модуль															

Семінарські заняття		2		2	2		2	2	2	2											
Дати		15.09		29.09	13.10		27.10	10.11	24.11	7.11 2											
Теми		Політична психологія як наука, її становлення		Політична влада як головний об'єкт політичної психології	Психологічні основи політичної соціалізації і ідентифікації особистості Політична свідомість як психологічний феномен		Політична психологія особистості та лідерства	Психологія груп у політиці	Політична комунікація	Психологічні аспекти соціальних криз											
Модулі	I модуль				II модуль																
Самостійна робота	26				26																
Поточний контроль	Контрольна робота				Контрольна робота																
Підсумковий контроль	Екзамен																				

VII. Основні й допоміжні інформаційні джерела для вивчення курсу

Основні

1. Головатий М.Ф. Політична психологія – К.: 2001 – с. 7-21, 88-94.
2. Политическая психология Учеб. Пос. /Под. Общ. Ред. А.А. Деркача и др. –М.: 2001. – с. 5-72.
3. Ольшанский Д.В. Основы политической психологии. – Екатеринбург, 2001. – С. 17-124.
4. Шестопа́л Е.Б. Политическая психология // Главы 1, 2, 3, 8 // http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Psihol/Shestop/index.php
5. Политическая психология: Учебное пособие. – М.: «Академический Проект», «Деловая книга». – 2001. – С. 5-103 // <http://www.kursach.com/biblio/0005000/000.htm>
6. Пірен М.І. Основи політичної психології: Навчальний посібник. – К.: Міленіум, 2003. – С. ++.
7. Мексон А.и др. Власть, влияние, лидер //Социальная психология: Хрестоматия /Сост. Е.П. Белинская, О.А. Тихомандрицкая. – М., 1999. – С. 294-311.
8. Короткова Н.В. Тракто́вка Г.Д. Лассуэ́лом понятия политической власти как центральной категории политической науки //Вестник Моск. ун-та. Сер. 18. Социология и политология. – 1999. – № 2. – С. 108-116.
9. Назаретян А.П. Политическая психология: предмет, концептуальные основания, задачи // Общественные науки и современность. – 1998. – № 1. – С. 154-162.
10. Слюсаревський М. Політична психологія як наука: порівняльний аналіз шляхів становлення і розвитку за рубежом і в Україні // Психологія і суспільства. – 2009. - № 4. – С. 107-118.
11. Цимбалістий Б. Політична культура українців // Сучасність. – 1994. - №4. – С. 77-90.
12. Слюсаревський М. М. Поведінковий підхід у політичній психології: термінологічний тезаурус, основні напрями і проблеми // Соціальна психологія. – 2010. – №1 (39). – С. 3–17.

Допоміжні

1. Бебик В.М. Менеджмент виборчої кампанії: ресурси, технології, маркетинг: Навч.-метод.посіб. – К., С. 7-20.
2. Адлер А. Мотив власти // <http://flogiston.ru/projects/projects.shtml>
3. Бірюкова Г. Психологічна природа владних відносин //Людина і політика. – 1999. – № 1. – С. 24-28.
4. Каверин С.Б. Потребности власти. – М., 1991.
5. Мексон М.Х. и др. Власть, влияние, лидер // Социальная психология: Хрестоматия – М, 1999. – С. 294-311.
6. Шестопа́л Е. Восприятие образов власти: политико-психологический анализ // Политические исследования. – 1995. – № 4.
7. Демидов А.И. Ценностные измерения власти //Политические исследования. 1996. – № 3. – С.121-128.
8. Крамник В.В. Социально-психологический анализ политической власти. Л., 1991. – 158 с.
9. Преснякова Л.А. Структура личностного восприятия политической власти //Политические исследования. – 2000. – № 4. – С. 135-140.